

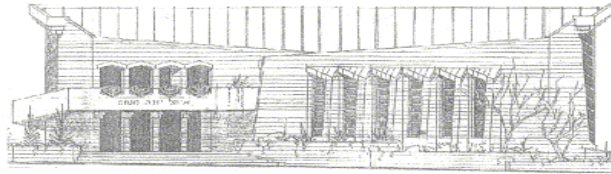
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה פ' בא תשס"ח :

הדר הזקנה

מאת הרב דוד ספקטור, רב הקהילה

הקדמה – "אלטא סאכן"

שבת שלום. פעם בשבוע עובר ברחוב שלנו, רחוב ראובן טנדר ישן עם רמקול ומכרז בידיש בהברה ערבית "אלטא סאכן", "אלטא סאכן". בכמה אתה קונה את המקרר הישן הזה. מה כל-כך בזול? חשבתי שבשביל דברים עתיקים מהמאה הקודמת אתה משלם מחיר יותר גבוה, פי שנים לפחות מהמחיר של מקרר חדש. אה, זה רק אלטא סאכן. אני מבין. תודה רבה ונסיעה טובה.

אלימות כלפי זקנים

יש שחושבים שגם זקנים וזקנות הם 'אלטא סאכן' והמחיר שלהם זול ביותר. מפעילים כנגדם אלימות קשה, שודדים אותם ואפילו רוצחים אותם.

זכויות הזקנים

עד כדי כך זקני ישראל הרגישו מקופחים שהם הקימו מפלגה גדולה של גימלאים, שאמורה לדאוג לזכויותיהם.

כבוד לכל זקן, מלא נסיון החיים

לעומת הגישה הזולה והמזלזלת הזאת, גישת התורה היא הפוכה לגמרי. בתורה היחס למבוגר, לזקן ולזקנה הוא מכובד ויקר מאוד. "והדרת פני זקן" בהדר ובכבוד מתייחסים לזקן. לכל זקן וזקנה, אפילו מאומות העולם כמסופר במסכת קידושין (לג): "איסי בן יהודה אומר: 'מפני שיבה תקום' - ואפילו כל שיבה במשמע. אמר ר' יוחנן: הלכה כאיסי בן יהודה. ר' יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי (היה עומד בפני זקני הגוים), אמר: כמה הרפתקי עדו עליהו דהני (כמה הרפתקאות עברו עליהם). "החתם סופר מסביר שכל זקן נחשב קצת לחכם, מפני נסיון החיים העשיר שלו. הרבה הרפתקאות עברו עליו. ולכן יש לכבדם אפילו אם אינם חכמים בתורה. וכן נפסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמד סעיף א): "מצוה לקום מפני שיבה, דהיינו בן שבעים שנה, אפילו הוא עם הארץ, ובלבד שלא יהיה רשע."

להיות קשוב ולהוות משענת לצרכי הזקן

ישנה קריקטורה מפורסמת שרואים בה צעיר נמרץ מתנועת הצופים שמשתדל לעשות את המצוה היומית שלו ומעביר זקנה בעל כרחה למדרכה בצד השני של הרחוב. כוונתו של הצעיר רצויה, אבל מעשהו לא רצוי, מפני שהוא שכח להיות קשוב לצרכיה של הזקנה. להפך מזה מסופר על אביי במסכת קידושין (לג): אביי יהיב ידא לסבי (היה נותן ידו לזקנים, כדי שיוכלו להשען עליו). אביי לא כופה את עצמו על הזקנים אלא הוא להם למשענת, הוא עוזר להם למה שהם באמת צריכים.

מצות כיבוד גם סיעודי להורים מזדקנים

וקורה שלא מספיק להיות משענת להורים מזדקנים אלא יש מצב סיעודי שבהם הילדים חייבים לקיים את מצות כיבוד אב ואם בשלימות כנפסק בשולחן ערוך (רמ, ד): "איזהו כבוד, מאכילו ומשקהו, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא. ויתנו לו בסבר פנים יפות."

מצוה ללמוד עם הנכדים והנכדות

הרבה יש לנכדים ללמוד מהסבים והסבתות. וגם הסבא והסבתא מצווים מצדם ללמד את הנכדים כפי שנפסק ברמב"ם (ת"ת א, ב): "כשם שחייב אדם ללמד את בנו כך הוא חייב ללמד את בנו שנאמר 'והודעתם לבניך ולבני בניך'." ומוסיף הש"ך יורה דעה רמה, ס"ק א: "אפשר דגם לבן בנו חייב להשכיר לו מלמד והוא הדין לבן בנו (לנין)."

חיבה

עוד בטוי לקרבה מיוחדת בין סבא וסבתא לנכדים ונכדות הדומה קצת לקשר המיוחד בין ההורים לילדים מובא בשולחן ערוך אבן העזר (כא, ו): "מותר האב לחבק בתו ולנשקה וכן האם עם בנה." ומוסיף לזה בחלקת מחוקק ס"ק י: "והוא הדין לבת בתו." זאת אומרת לנכדה.

גישה הפוכה : הזקנים נטל על החברה

לעומת גישת התורה המכבדת מאד את הזקנים, אנו מוצאים אצל חלק מאומות העולם גישה הפוכה. ביוון העתיקה, בספרטה היו משליכים את הזקנים והחלשים לים כיון שלדעתם אין בהם עוד תועלת והם כנטל על החברה.

עבודת ה' וגאולת ישראל ע"י זקני ישראל

וכן בפרשת השבוע פ' בא אין לדעתו של פרעה צורך שגם הזקנים יצאו למדבר לעבוד את ה', הם כבר 'אלטא סאכן'. לעומתו משה רבינו מתעקש : (י,ט) : **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנִעְרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֶךְ**. ובכלל גאולת ישראל ממצרים נעשתה ע"י שני פנסיונריים משה רבינו בגיל 80 ואהרן הכהן בגיל 83. וזה היה מוצלח מאד.

הדר זקנה בקהילה ובשכונה

וכן כאן בקהילה ובשכונה זכינו להדר זקנה. ובשנים האחרונות יש עליה גדולה של סבים וסבתות והם מקיימים כאן מידי שבת סעודה שלישית משותפת ולמרות הגיל הצעיר שלי, זכית כבר פעמיים להשתתף בה ולומר דברי תורה במאמלושין, באנגלית.

העתיד לצעירים בשילוב הזקנים מלאי נסיון וחכמת החיים

אצלנו המלה 'זקן' היא אינה מילה גסה אלא מילת כבוד 'זקני ישראל' ונוטריקון של 'זה שקנה חכמה'. והעתיד הוא לא רק לצעירים אלא חזון אחרית הימים הוא שילוב נפלא של כח צעיר נמרץ עם זקני ישראל מלאי נסיון וחוכמת חיים, כפי שניבא הנביא זכריה(ח,ד-ה) ואנו רואים כאן בקהילה ובשכונה חלק מהתגשמות נבואתו :

"כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחְבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעָנָתוֹ בְּיָדוֹ מִרְבֵּי יָמִים." ויחד עם זה: **"וּרְחֻבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ יְלָדִים וְיִלְדוֹת מִשְׁחָקִים בְּרַחְבֵּיתָהּ."**